EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2022 09 01
COM(2022) 433 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

Antroji metinė ataskaita dėl tiesioginių užsienio investicijų į Sąjungą tikrinimo

{SWD(2022) 219 final}

ĮVADAS

Ši ataskaita yra antroji metinė Europos Komisijos ataskaita dėl ES tiesioginių užsienio investicijų (TUI) tikrinimo reglamento (toliau – TUI tikrinimo reglamentas, arba reglamentas) taikymo.

Ataskaitoje apžvelgiami 2021 m.[1], ja užtikrinamas skaidrumas, susijęs su TUI tikrinimu ES, ir aptariama nacionalinių tikrinimo mechanizmų raida. Ja taip pat padedama užtikrinti Sąjungos atskaitomybę srityje, kurioje, atsižvelgiant į susijusius saugumo interesus, nei įmanoma, nei tinkama užtikrinti su atskirais sandoriais susijusio skaidrumo.

Ji grindžiama 27 valstybių narių ataskaitomis ir kitais šaltiniais ir yra sudaryta iš keturių skyrių:

- 1 skyrius – tiesioginių užsienio investicijų ES tendencijos ir duomenys;
- 2 skyrius – teisėkūros pokyčiai valstybėse narėse;
- 3 skyrius – TUI tikrinimo veikla valstybėse narėse;
- 4 skyrius – ES bendradarbiavimo TUI tikrinimo srityje mechanizmas.

Ši metinė ataskaita priimta kartu su metine dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolės ataskaita. Tiek TUI tikrinimas, tiek eksporto kontrolė yra svarbios strateginės prekybos ir investicijų kontrolės priemonės saugumui Europos Sąjungoje užtikrinti.

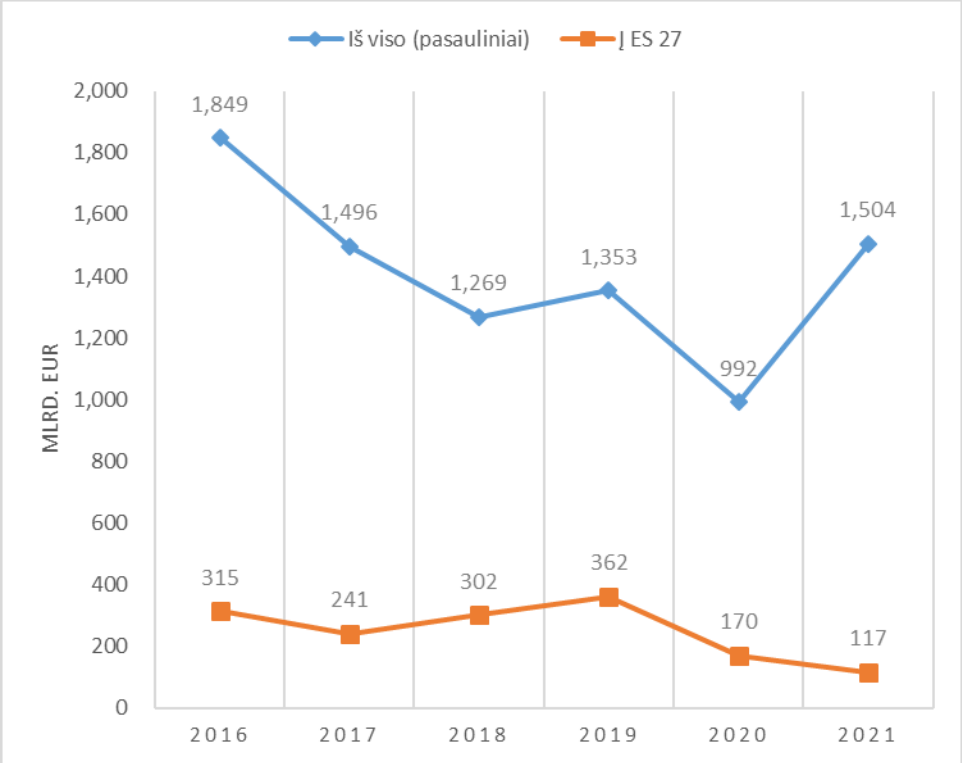
[1] Pirmojoje metinėje ataskaitoje buvo apžvelgiamas trumpesnis laikotarpis, būtent nuo 2020 m. spalio 11 d. iki 2021 m. birželio 30 d. Todėl ji iš dalies sutampa su šia ataskaita, taip pat aprėpiančia laikotarpį nuo birželio 1 d. iki birželio 30 d.

1 SKYRIUS. TIESIOGINĖS UŽSIENIO INVESTICIJOS Į EUROPOS SĄJUNGĄ. TENDENCIJOS IR DUOMENYS

Pasauliniu mastu 2021 m. tiesioginės užsienio investicijos (TUI) atsigavo po COVID-19 pandemijos sukelto sulėtėjimo 2020 m. 2021 m. pasaulinių investicijų į ES srautai pasiekė 1,5 trln. EUR (**1 pav.**), arba 52 proc. daugiau nei 2020 m. ir 11 proc. daugiau nei 2019 m. prieš COVID-19 pandemiją.

ES atitiko pasaulines 2021 m. atsigavimo tendencijas, prisidėdama prie jo 117 mlrd. EUR vertės TUI į ES – 8 proc. pasaulinio rodiklio (plg. su 27 proc. 2019 m.), arba 31 proc. mažiau nei 2020 m. ir 68 proc. mažiau nei 2019 m. ES rezultatai priklauso nuo sumažėjusių TUI srautų Airijoje, Vokietijoje ir Liuksemburge ir investicijų nutraukimo Nyderlanduose[2].

1 pav. Pasaulio ir į ES nukreipti TUI srautai

Šaltinis. EBPO duomenys, surinkti 2022 m. balandžio 29 d. Duomenys susiję su į ES nukreiptais TUI srautais.

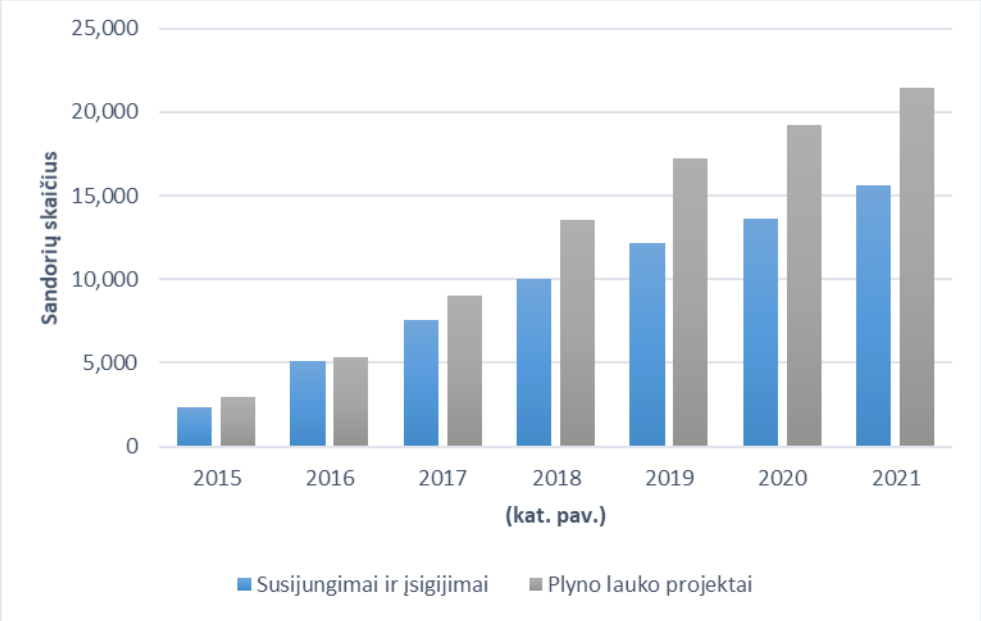
2021 m., nepaisant apibendrintų TUI srautų sumažėjimo, dėl stiprios akcijų rinkos ir atsigavusio verslo pasitikėjimo susijungimų ir įsigijimų ir plyno lauko investicijų sandorių skaičius augo visame pasaulyje, tačiau 27 šalių ES[3] šios tendencijos dar nepajuto (**1 pav.**). Įsigijimų ir plyno lauko investicijų skaičius ES padidėjo atitinkamai 32 ir 12 proc., palyginti su 2020 m.[4]

[2] EBPO „FDI IN FIGURES“, 2022 m. balandžio mėn.
[3] „Pitchbook“, Global M&A report, 2021 m.
[4] TERMINŲ ŽODYNĖLIS. Terminas „užsienio investuotojas“ vartojamas ne ES subjektams (bendrovėms ar asmenims), įsigyjantiems akcinio kapitalo dalių ar pradedantiems plyno lauko investicinius projektus (toliau – plyno

O įsigijimų skaičius buvo 9 proc. mažesnis nei 2019 m. Plyno lauko investicijų, palyginti su priešpandeminiu laikotarpiu, buvo 39 proc. mažiau.

Užsienio investicijų į 27 šalių ES suvestinių srautų didėjimo tendencija patvirtina, kad ES šalys yra atviros užsienio investicijoms, nepaisant COVID-19 pandemijos sukelto sulėtėjimo (**2 pav.**) – per pastaruosius penkerius metus įsigijimų ir plyno lauko investicijų skaičius per metus vidutiniškai augo daugiau nei atitinkamai 2 100 ir 3 200.

2 pav. 2015–2021 m. sandorių, nukreiptų į 27 šalių ES, suvestinis skaičius

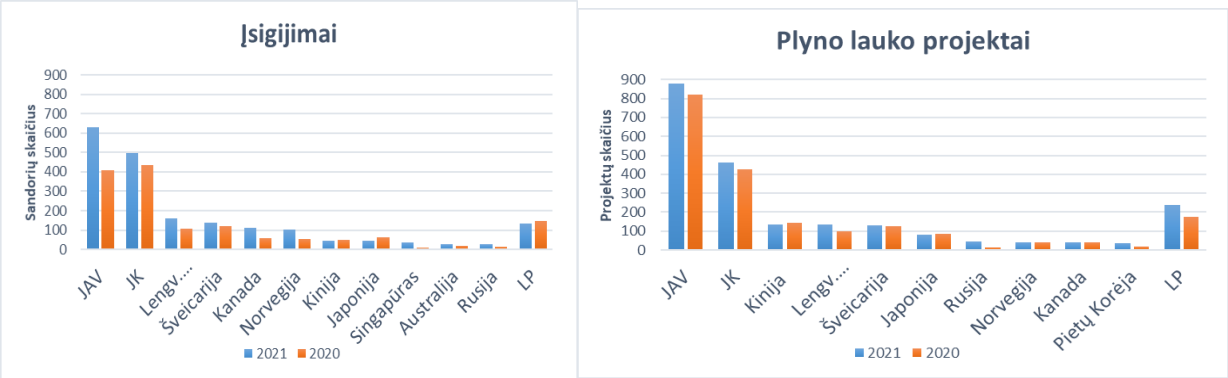
Šaltinis. JRC analizė pagal „Bureau van Dijk“ duomenis, surinktus 2022 m. vasario 22 d. 2015 m. duomenys atitinka TUI srautus 2015 m., o paskesnių metų duomenys – suvestinę metinių srautų sumą.

Iš užsienio jurisdikcijų metinių duomenų matyti, kad 2021 m. susitarimų ir projektų skaičius didėjo daugumoje kilmės šalių (**3 pav.**). 2021 m. JAV buvo didžiausias užsienio investuotojas, nes šiai šaliai teko 32,3 proc. visų įsigijimų ir 39,4 proc. plyno lauko investicijų, o antroji buvo JK (atitinkamai 25,6 ir 20,9 proc.). Verta paminėti išimtis – Kiniją ir Japoniją, kurių rodikliai vis dar nesiekė 2020 m. lygio. Nepaisant didelių anonsuotų įsigijimų ir susijungimų bei plyno lauko investicijų, dėl kurių Kinijos investicijų vertė 2021 m. pakilo iki 9 mlrd. EUR (plg. su 6,5 mlrd. EUR 2020 m.), Kinija, kuriai 2021 m. teko 2,3 proc. visų užsienio įsigijimų (plg. su 3,4 proc. 2020 m.) ir 6 proc. plyno lauko investicijų (plg. su 7,1 proc. 2020 m.), nesugebėjo realizuoti viso galimų susitarimų potencialo.

lauko investicijos) ES, apibrėžti. Terminai „užsienio“ ar „ne ES“ vartojami kaip sinonimai. Visame tekste vartojant terminą „įsigijimai“ kalbama apie akcinio kapitalo dalių ES bendrovėse įsigijimą (pvz., susijungimus ir įsigijimus arba mažesnes nei 50 proc., bet didesnes nei 10 proc. kapitalo dalis), o terminas „sandoriai“ vartojamas įsigijimų ir plyno lauko investicijų sumai apibūdinti. Užsienio sandoriai – sandoriai, kai investuotojo galutinis savininkas yra už ES ribų. Galutiniu savininku laikomas subjektas, kuriam tiesiogiai ar netiesiogiai priklauso bent 50,01 proc. tiesioginio investuotojo akcijų.

Griežta Kinijos kapitalo kontrolė ir investicinės veiklos koncentracija į pagrindinius pramonės sektorius neigiamai paveikė Kinijos potencialius susitarimus 2021 m.[5] 2021 m. daugumoje jurisdikcijų akcinio kapitalo dalių įsigijimas pasiekė iki COVID-19 pandemijos buvusį lygį ir kai kuriose jų šie 2019 m. rodikliai net pagerėjo[6], tačiau plyno lauko investicijų projektų tebebuvo mažiau nei 2019 m. Vienintelė išimtis šiuo atveju yra lengvatinio apmokestinimo šalys[7] (2021 m. – 133 projektai iš viso, palyginti su 106 projektais 2019 m.) ir Rusija[8] (46 projektai 2021 m., palyginti su 20 projektų 2019 m.).

3 pav. Akcinio kapitalo dalių (kairėje) ir plyno lauko investicijų (dešinėje) įsigijimų skaičius 2021 ir 2020 m. Išsami informacija pagal užsienio jurisdikciją (dešimt didžiausių investuotojų)*

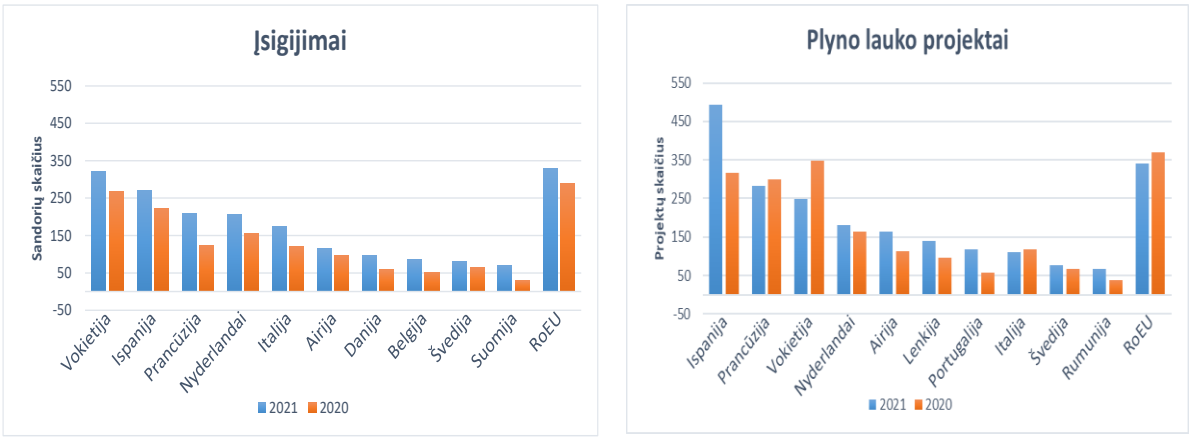
Šaltinis. JRC analizė pagal „Bureau van Dijk“ duomenis, surinktus 2022 m. vasario 22 d. Lengvatinio apmokestinimo zonos: lengvatinio apmokestinimo finansų centrai[9]. LP: likusios pasaulio šalys. (*) Akcinio kapitalo dalių, viršijančių 10 proc. ES įmonės kapitalo, įsigijimai.

Nepaisant teigiamų perspektyvų 2022 m., analitikų formuotų dėl lūkesčių, kad blogiausia pandemijos dalis baigėsi, šios nuotaikos sparčiai blanksta, nes dėl neišprovokuotos ir nepateisinamos Rusijos invazijos į Ukrainą verslo aplinka neaiški. Staigaus energijos ir žaliavų sąnaudų padidėjimo (kuris turėjo poveikį ir prieš invaziją) ekonominis poveikis ir tiekimo grandinės sutrikimų ekonominių padarinių mastas, visų pirma svarbiausių žaliavų ir ypatingos svarbos technologijų atžvilgiu, taip pat mažiau aktyvi pasaulinė veikla ir prekyba, kurios dar nėra visapusiškai įvertintos, turės įtakos susitarimų sudarymo *pagreičiui* ES, todėl 2022 m. pradinė teigiama pozicija gali būti sumažinta.

[5] Kinijos investicijų analizę žr. „Rhodium“ (2022 m.).
[6] Tai pasakytina, pvz., apie JAV, lengvatinio apmokestinimo šalis, Kanadą ir Norvegiją.
[7] Pagrindinės lengvatinio apmokestinimo teritorijos pagal įsigijimus ir susijungimus ar plyno lauko projektų skaičių yra (abėcėlės tvarka): Bermuda, Didžiosios Britanijos Mergelių Salos, Kaimanų Salos, Mauricijus ir Jungtinės Karalystės Normandijos salos. Lengvatinio apmokestinimo centrų sąrašą žr., pvz., Komisijos tarnybų darbiniame dokumente, grindžiamame Komisijos komunikatu „Skatinti tiesiogines užsienio investicijas kartu apsaugant svarbiausius interesus“, SWD(2019) 108 *final*, 2019 m. kovo 13 d.
[8] Daugiau informacijos pateikiama pridedamo Komisijos tarnybų darbinio dokumento skyriuje „Rusijai priklausantys akcijų paketai Europoje (ES 27)“.
[9] Žr. 7 išnašą.

Iš sandorių skaičiaus pagal tikslinę ES šalį matyti, kad užsienio sandoriai 2021 m. daugumoje šalių atsigavo, palyginti 2020 m. (**4** pav.). Vokietija, kurioje užsienio investuotojams teko 16,4 proc. visų įsigijimų, 2021 m. buvo pagrindinė paskirties vieta ir sandorių skaičius joje, palyginti su 2020 m., padidėjo 20 proc. Ispanijoje, Prancūzijoje ir Nyderlanduose užsienio sandorių dalis buvo atitinkamai 13,8 proc., 10,7 proc. ir 10,5 proc., o metinis augimo tempas, palyginti su praėjusiais metais, buvo dviženklis. 2021 m. Ispanija užėmė aukščiausią vietą užsienio plyno lauko investicijų paskirties šalių ES reitinge (22,2 proc. visų investicijų), o Prancūzijos ir Vokietijos rodikliai buvo atitinkamai 12,7 proc. ir 11,2 proc. Pastarosios dvi šalys kartu su Italija buvo vienintelės iš dešimties didžiausių plyno lauko investicijų paskirties šalių, kuriose 2021 m., palyginti su 2020 m., užsienio projektų buvo pradėta mažiau[10].

4 pav. Akcinio kapitalo dalių įsigijimų (kairėje) ir plyno lauko investicijų (dešinėje) skaičius 2021 ir 2020 m. Išsami informacija pagal paskirties šalį (dešimt didžiausių ES paskirties šalių)*

Šaltinis. JRC analizė pagal „Bureau van Dijk“ duomenis, surinktus 2022 m. vasario 22 d. RoEU – likusios ES šalys. (*) Akcinio kapitalo dalių, viršijančių 10 proc. ES įmonės kapitalo, įsigijimai.

Atidžiau pažvelgus į sektorius, į kuriuos orientuojasi užsienio investuotojai, matyti, kad IRT (informacinės ir ryšių technologijos) ir gamybos sektoriuose užsienio sandorių augimas didžiausias ES (**5 pav.**[11]). 2021 m. IRT užėmė pirmą vietą pagal įsigijimus ir antrą vietą pagal plyno lauko investicijas (po mažmeninės prekybos sektoriaus) – IRT teko 30 proc. naujų įsigijimų ir 15,4 proc. naujų plyno lauko investicijų, t. y. atitinkamai 34 proc. ir 15 proc. daugiau, palyginti su 2020 m. Augimas gamybos sektoriuje, kuriam 2021 m. teko 25,9 proc. visų užsienio subjektų atliktų įsigijimų ir 12 proc. užsienio plyno lauko investicijų, palyginti su ankstesniais metais, buvo atitinkamai 38 proc. ir 12 proc.

Palyginti su 2020 m., užsienio sandoriai įgijo naują *pagreitį* visuose pagrindiniuose sektoriuose ir kai kuriose kategorijose pasiekė ar net viršijo iki COVID-19 pandemiją buvusį lygį. Kalbant apie akcinio kapitalo dalių įsigijimą, 2019 m. lygis pasiektas IRT, profesinės ir mokslinės veiklos ir

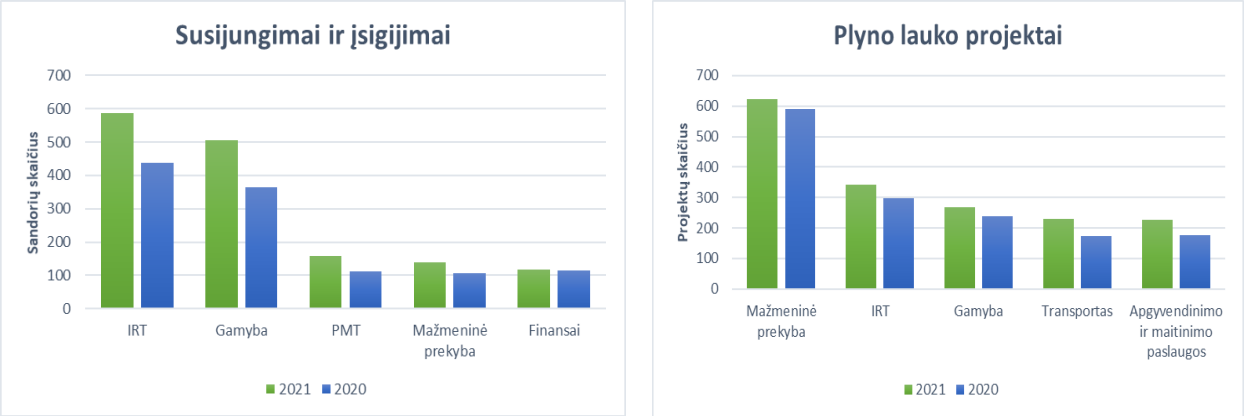
[10] Plyno laiko investicijų atsigavimą, kaip matyti pagal likusių ES šalių duomenis, daugiausia skatina Vengrija, Čekija ir Graikija. Vengrijai 2021 m. teko 2,4 proc. visų užsienio plyno lauko investicijų ES, t. y. 38 proc. daugiau nei 2020 m. Čekijoje, kuriai teko 1,5 proc. visų užsienio plyno lauko investicijų, 2021 m. padidėjimas buvo 50 proc., palyginti su 2020 m., o Graikijoje (1,4 proc. visų užsienio plyno lauko investicijų) – 63 proc.

[11] Taikomo kategorijos susijusios su klasifikatoriaus NACE 2 red. plačiąja struktūra, žr. https://ec.europa.eu/eurostat/web/nace-rev2.

statybos sektoriuose, be kitų, ir 2021 m. viršytas atitinkamai 27 proc., 8,3 proc. ir 10 proc., palyginti su 2019 m. O užsienio plyno lauko investicijos atsigauna ne taip sparčiai.

Išskyrus apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų sektorių, 2021 m. plyno lauko investicijų rodikliai atsilieka nuo 2019 m. lygio, tačiau po 2020 m. nuosmukio tendencijos šioje srityje teigiamos.

5 pav. Įsigijimų (kairėje) ir plyno lauko investicijų (dešinėje) skaičius 2021 ir 2020 m. Pagal NACE sektorių (penkios pagrindinės kategorijos)

Šaltinis. JRC analizė pagal „Bureau van Dijk“ duomenis, surinktus 2022 m. vasario 22 d. PMT – profesinė, mokslinė ir techninė veikla (NACE 2 red., M sekcija), be kita ko, prie jos priskiriama MTP infrastruktūra. IRT – informacinės ir ryšių technologijos (NACE 2 red., J sekcija).

Daugiau informacijos

Išsamiau apie pirmiau pateiktus duomenis žr. pridedamo Komisijos tarnybų darbinio dokumento 1 skirsnį. Jame pateikiama papildomų duomenų apie poveikį ir atsigavimą pagal atskiras valstybes nares ir sektorius, užsienio investuotojų kilmę ES ir užsienio valstybių dalyvavimą užsienio investuotojų veikloje ES.

2 SKYRIUS. TEISĖKŪROS POKYČIAI VALSTYBĖSE NARĖSE 2021 M.

ES TUI tikrinimo reglamentas ir ES valstybių narių TUI tikrinimo mechanizmai

ES TUI tikrinimo reglamente nereikalaujama, kad valstybės narės sukurtų nacionalinį tikrinimo mechanizmą[12], tačiau Europos Komisija ir toliau jas skatina tiek politiniu, tiek techniniu lygmeniu juos patvirtinti, pritaikyti ir įdiegti. Visai neseniai 2020 m. gairėse valstybėms narėms, kaip naudoti TUI tikrinimą visuomenės sveikatos krizės ir ekonomikos pažeidžiamumo ES sąlygomis[13] ir 2022 m. gairėse valstybėms narėms dėl tiesioginių užsienio investicijų iš Rusijos ir Baltarusijos[14] Europos Komisija paragino valstybes nares sukurti visaverčius tikrinimo mechanizmus.

Europos Komisija aktyviai skatina šiuos veiksmus visose valstybėse narėse, sudarydama palankesnes sąlygas siekti nacionalinių teisėkūros procesų pažangos ir juos derinti. 2021 m. Europos Komisija padėjo valstybėms narėms rengti technines ir politikos gaires, organizuoti techninius susitikimus ir keistis informacija bei geriausios praktikos pavyzdžiais.

Vis dėlto, nepaisant nuolatinio bendradarbiavimo ir tam tikrų nemažų nacionalinių tikrinimo mechanizmų panašumų, padėtis valstybėse narėse vis dar labai skiriasi, kiek tai susiję su tuo, kas laikoma oficialiu TUI tikrinimu, taip pat su taikomais terminais, sektorių aprėptimi, pranešimo reikalavimais ir kitais elementais. Todėl Europos Komisija tebėra pasiryžusi remti nacionalinių tikrinimo mechanizmų derinimą ir tikisi, kad visos 27 ES valstybės narės netrukus įdiegs nacionalinius TUI tikrinimo mechanizmus.

Tam, kad Sąjunga būtų apsaugota nuo potencialiai rizikingų užsienio investicijų iš trečiųjų šalių, būtina, kad nacionaliniai tikrinimo mechanizmai veiktų visose 27 valstybėse narėse. Taip būtų užtikrinama, kad visos 27 valstybės narės ir Europos Komisija tikrintų atitinkamas TUI, taip

---

[12] Vis dėlto TUI tikrinimo reglamento 3 straipsnyje nustatyta, kad ES valstybės narės, kuriose yra TUI tikrinimo mechanizmas, turi užtikrinti, kad:
• jame būtų nustatyti terminai;
• jis būtų skaidrus ir nediskriminuojantis;
• juo būtų sudaroma galimybė atsižvelgti į kitų valstybių narių pastabas ir Komisijos nuomonę;
• juo būtų sudaroma galimybė atitinkamoms šalims pateikti skundą dėl TUI tikrinimo institucijos neigiamo sprendimo;
• ir pagal jį būtų toliau taikomos priemonės, kuriomis siekiama užkirsti kelią TUI tikrinimo mechanizmų ir susijusių sprendimų vengimui.

[13] Gairės valstybėms narėms dėl tiesioginių užsienio investicijų ir laisvo kapitalo judėjimo iš trečiųjų šalių ir Europos strateginio turto apsaugos prieš pradedant taikyti Reglamentą (ES) 2019/452 (TUI tikrinimo reglamentas), OLES C 99I, 2020 3 26, p. 1–5: „*[...] Europos Komisija ragina valstybes nares:*
– *jau dabar visapusiškai pasinaudoti savo TUI tikrinimo mechanizmais, kad būtų atsižvelgta į pavojų ypatingos svarbos sveikatos infrastruktūros objektams, ypatingos svarbos išteklių tiekimui ir kitiems ypatingos svarbos sektoriams, kaip numatyta ES teisinėje sistemoje;*
– *valstybes nares, kurios kol kas neturi tikrinimo mechanizmų arba kurių tikrinimo mechanizmai netaikomi visiems atitinkamiems sandoriams, parengti visapusiškus tikrinimo mechanizmus, o tuo tarpu naudotis visomis kitomis turimomis galimybėmis, kaip spręsti atvejus, kai konkrečios įmonės, infrastruktūros objekto ar technologijos įsigijimas ar kontrolė galėtų kelti pavojų ES saugumui ar viešajai tvarkai, įskaitant pavojų ypatingos svarbos sveikatos infrastruktūros objektams ir ypatingos svarbos išteklių tiekimui.“*

[14] Komisijos komunikatas „Gairės valstybėms narėms dėl tiesioginių užsienio investicijų iš Rusijos ir Baltarusijos, kuriomis atsižvelgiama į karinę agresiją prieš Ukrainą ir į ribojamąsias priemones, nustatytas neseniai priimtuose Tarybos reglamentuose dėl sankcijų“, OLES C 151 I, 2022 4 6, p. 1–12.

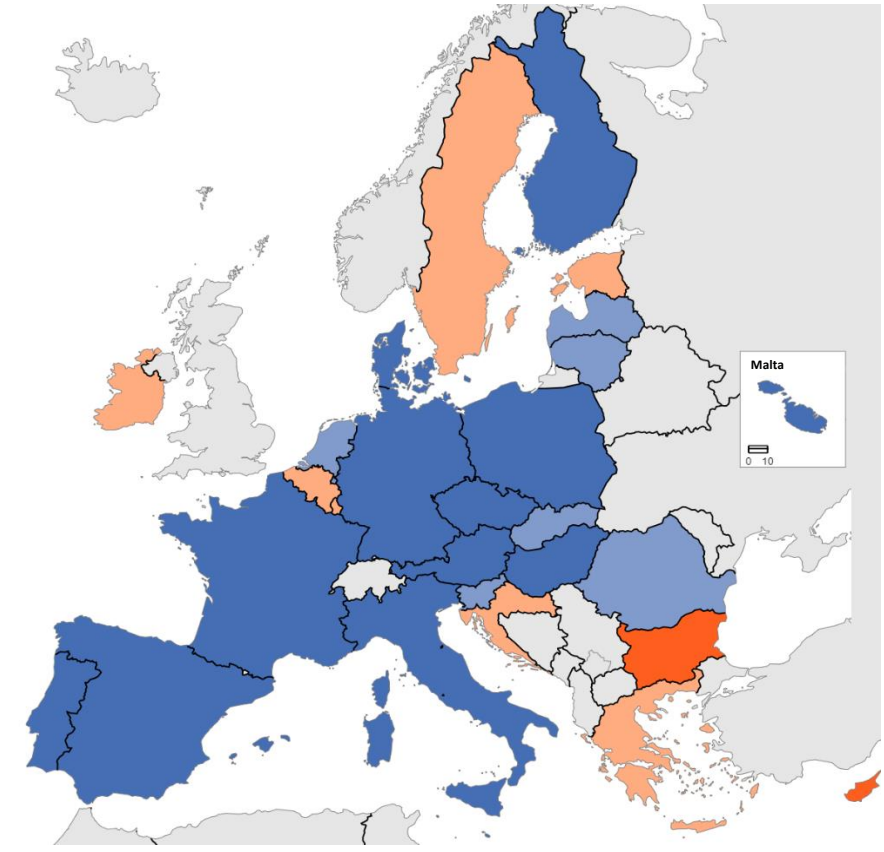
garantuodamos kolektyvinį valstybių narių ir Sąjungos saugumą, taip pat bendrosios rinkos saugumą ir atitinkamai labai aukštą ekonominės integracijos lygį.

Tikrinimo mechanizmus taikančių arba tokius mechanizmus kuriančių valstybių narių apžvalga

Pasaulinė pandemija ir pastarojo meto pasaulinių tiekimo grandinių sutrikimai išryškino ypatingą tam tikrų esminių pramonės sektorių, pvz., sveikatos priežiūros ir energetikos, svarbą. Todėl daugelis ES valstybių narių patvirtino naujus nacionalinius tikrinimo mechanizmus arba atnaujino ir išplėtė galiojančius. 2021 m. trys valstybės narės patvirtino naujus tikrinimo mechanizmus, o šešios valstybės narės iš dalies pakeitė galiojančius. Iki 2021 m. pabaigos septynios valstybės narės jau buvo pradėjusios konsultacijų ar teisėkūros procesus nacionaliniams tikrinimo mechanizmams sukurti. Iš viso 2021 m. du trečdaliai visų ES valstybių narių buvo priėmusios TUI tikrinimo teisės aktus. TUI tikrinimas ES įgauna vis didesnį *pagreitį*.

Toliau pateiktame žemėlapyje apžvelgiama teisėkūros procesų padėtis ES valstybėse narėse.

Valstybės narės, taikančios tikrinimo mechanizmą / teisėkūros veiksmus
Parengta 2022 m. birželio mėn.

Administracinės sienos: ©EuroGeographics ©UN-FAO ©Turkstat
Kartografija: Eurostatas - IMAGE, 05/2022

ES valstybės narės, taikančios tikrinimo mechanizmą
ES valstybės narės, taikančios šiuo metu atnaujinamą tikrinimo mechanizmą
ES valstybės narės, dar netaikančios tikrinimo mechanizmo, bet jį svarstančios, planuojančios arba jau
ES valstybės narės, netaikančios tikrinimo mechanizmą ir nesiėmusios veiksmų jam sukurti

Valstybių narių pranešimai Europos Komisijai

Pokyčiai ES valstybėse narėse 2021 m. TUI tikrinimo mechanizmai

Iki šiol 25 iš 27 ES valstybių narių:

- turi įdiegusios nacionalinius TUI tikrinimo mechanizmus arba
- patvirtino naujus nacionalinius TUI tikrinimo mechanizmus, arba
- iš dalies pakeitė galiojančius mechanizmus, arba
- pradėjo konsultacinį ar teisėkūros procesą, kuriuo turėtų būti patvirtintas naujas mechanizmas arba galiojančio mechanizmo pakeitimai.

Toliau pateiktoje lentelėje apžvelgiama visų 27 valstybių narių teisėkūros padėtis ir pokyčiai 2021 m.[15].

Nacionalinius TUI tikrinimo mechanizmus turi įdiegusios	Austrija, Suomija, Malta, Lenkija, Portugalija, Slovėnija, Ispanija
Iš dalies pakeitė galiojančius mechanizmus	Prancūzija, Vokietija, Vengrija, Italija, Latvija, Lietuva
Konsultacinį ar teisėkūros procesą, po kurio turėtų būti atnaujinti galiojantys mechanizmai, pradėjo	Nyderlandai, Rumunija
Naujus nacionalinius TUI tikrinimo mechanizmus patvirtino	Čekija, Danija, Slovakija
Konsultacinį ar teisėkūros procesą, po kurio turėtų būti atnaujinti galiojantys mechanizmai, užbaigė	Belgija, Kroatija, Estija, Graikija, Airija, Liuksemburgas, Švedija
Apie kokias nors pradėtas iniciatyvas viešai nepaskelbė	Bulgarija, Kipras

Dauguma nacionalinės teisės aktų pakeitimų susiję su trimis aspektais: tikrinimo procedūrų atnaujinimu, sektorių aprėpties išplėtimu ir nacionalinių mechanizmų galiojimo pratęsimu. Pvz., **Prancūzija** sumažino ribinį dydį, nuo kurio tikrinamos ne ES investuotojų investicijos, ir dabar taip pat reikalauja, kad investuotojai kartu su kitais dokumentais pateiktų ES pranešimo vadinamąją formą B[16]. **Vokietija** padarė įvairių procedūrinių pakeitimų (pvz., įtraukė 16 naujų atvejų grupių[17], susijusių su besiformuojančiomis ir (arba) jautriomis technologijomis), pritaikė naujus kapitalo ir balsavimo teisių įsigijimo ribinius dydžius, kuriuos pasiekus apie sandorius reikia pranešti, ir nustatė naujus reikalavimus investuotojams. **Italija** išplėtė galiojančio tikrinimo mechanizmo taikymą. **Latvija**, *inter alia*, išplėtė nacionalinių valdžios institucijų įgaliojimus prašyti investuotojų pateikti papildomos informacijos. **Lietuva**, *inter alia*, pakoregavo įmonių ir strateginės infrastruktūros, kurias ji laiko svarbiomis, sąrašą. **Vengrija** į savo teisės aktus įtraukė

[15] Daugiau informacijos pateikiama pridedamame Komisijos tarnybų darbiniame dokumente.

[16] ES pranešimo forma valstybėms narėms pateikiama kaip pasiūlymas, kaip apie sandorius būtų galima pranešti pagal ES bendradarbiavimo mechanizmą.

[17] Vokietijos teisės aktuose atvejų grupės apibūdina sektorius. Taigi, jeigu su sandoriu susijusi veikla yra susijusi su kuriuo nors iš šių sektorių, investuotojai privalo pranešti apie sandorį valdžios institucijoms, o sandorio vykdymas (užbaigimas) negalioja tol, kol Vokietijos valdžios institucijos jo nepatvirtina.

papildomą tikslinių bendrovių veiklą, dėl kurios reikia pranešti apie planuojamus sandorius. Be to, kelios kitos valstybės narės nurodė šiuo metu planuojančios iš dalies keisti galiojančius mechanizmus.

Išsamesnės informacijos apie valstybių narių nacionalinės tikrinimo teisės aktų pokyčius galima rasti pridedamame Komisijos tarnybų darbiniame dokumente. Be to, Europos Komisija tvarko atnaujintų nacionalinių teisės aktų nuostatų sąrašą[18].

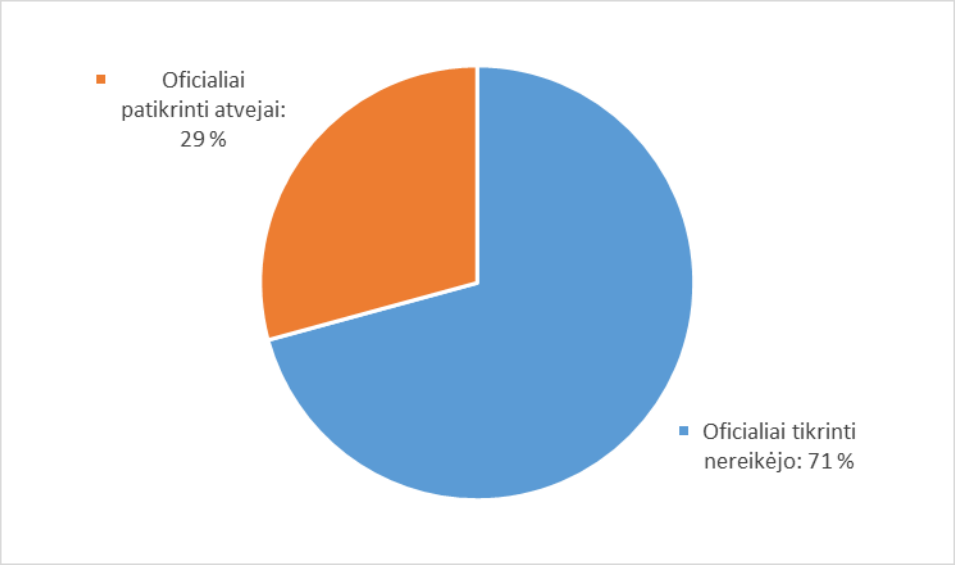
[18] Tikrinimo mechanizmų, apie kuriuos yra pranešusios valstybės narės, sąrašas pateikiamas šiuo adresu: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/june/tradoc_157946.pdf.

3 SKYRIUS. VALSTYBIŲ NARIŲ TUI TIKRINIMO VEIKLA

TUI tikrinimo reglamentu nustatytas Europos Komisijos ir ES valstybių narių bendradarbiavimo tikrinant TUI mechanizmas. Vis dėlto dėl investicijų tikrinimo, patvirtinimo, sąlygų ar blokavimo sprendžia pačios valstybės narės, kuriose investuojama. Todėl šiame skyriuje remiamasi valstybių narių pateiktais duomenimis apie atvejus, patikrintus pagal jų teisės aktus ir tikrinimo mechanizmus per 2021 m., ir šie duomenys apibendrinami

Apskritai 2021 m. nacionaliniu lygmeniu gauta daug prašymų suteikti leidimą[19]. Pagal Reglamento 5 straipsnį, kuriuo nustatoma pareiga teikti duomenis, valstybės narės 2021 m. pranešė apie 1 563 prašymus suteikti leidimą ir *ex officio* atvejus[20].

6 pav. Valstybių narių vykdoma TUI tikrinimo veikla

Šaltinis. Valstybių narių pateikti duomenys.

Pastebima tendencija daugiau atvejų tikrinti oficialiai. Iš tiesų iš 1 563 prašymų suteikti leidimą ir ex *officio* atvejų maždaug 29 proc. atvejų buvo patikrinti oficialiai. Taigi galima teigti, kad oficialiai tikrinamų atvejų dalis, plg. su 2020 m., padidėjo[21]. Tai būtų galima paaiškinti tuo, kad daugiau dėmesio skiriama tam, ką nacionalinės valdžios institucijos laiko potencialiai kritiškai svarbiais atvejais, ir bendrų investavimo tendencijų pokyčiais. Apie 71 proc. visų prašymų buvo

[19] Kai kurios valstybės narės nepranešė apie nė vieną atvejį pagal jų tikrinimo teisės aktus. Be to, viena valstybė narė pateikė bendrą prašymų suteikti leidimą skaičių ir du (dalinius) skaičius apie proceso rezultatus. Dar viena valstybė narė pranešė apie gerokai mažesnį 2021 m. patikrintų atvejų skaičių, palyginti su duomenimis, pateiktais rengiant pirmąją ataskaitą, nes ji prieš įsigaliojant teisės aktams vykdė išankstinį vertinimą. Kai kurios valstybės narės taip pat pranešė apie konsultacijas dėl atvejų tinkamumo, įtrauktas į šį skaičių.

[20] Svarbu pažymėti, kad valstybėse narėse taikomos skirtingos tikrinimo procedūros ir todėl atvejai, apie kuriuos pranešama, priklauso nuo vidaus procedūrų (nuo taikymo srities, nuo to, ar tinkamumas tikrinamas iš anksto arba vėliau ir pan.). Pvz., kai kurios valstybės narės, prieš atlikdamos oficialią tikinimo procedūrą, paskelbia atvejus netinkamais, o kitos pirmiausia oficialiai tikrina ir tik po to paskelbia, kad jie netinkami. Todėl šiame skyriuje pateiktais grafikais ir skaičiais siekiama tiksliai atspindėti valstybių narių vykdomą tikrinimo veiklą taip, kaip jos apie ją pranešė, neatsižvelgiant į nacionalines sistemas.

[21] Pirmojoje metinėje ataskaitoje per visus 2020 m. šių atvejų buvo 20 proc.

pripažinti netinkamais arba jų nereikėjo oficialiai tikrinti, nes jie akivaizdžiai neturėjo poveikio saugumui ir viešajai tvarkai.

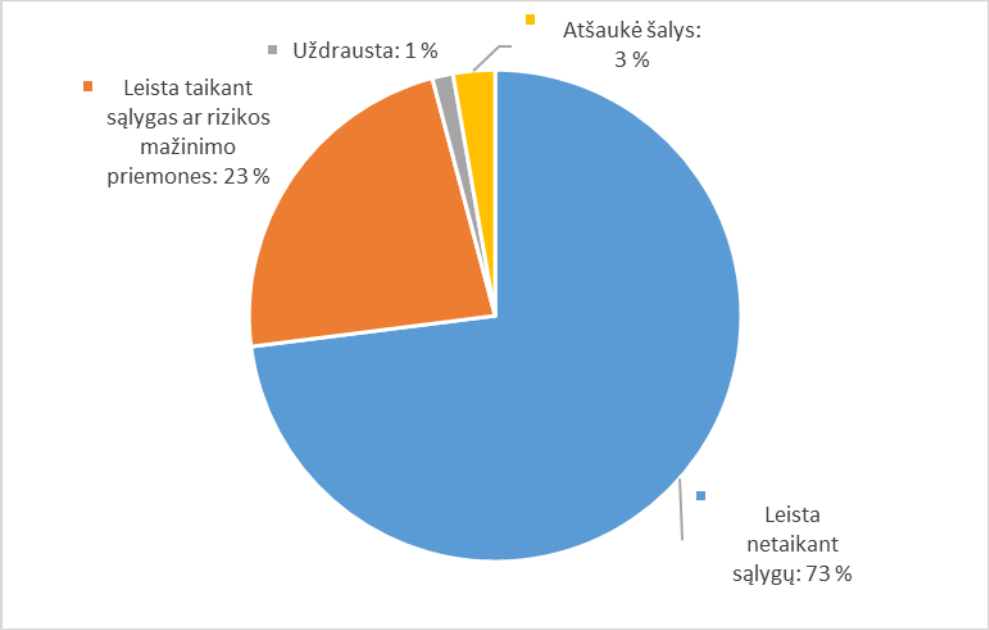
Prašymų išduoti leidimą skaičius ES valstybėse narėse buvo labai nevienodas. Iš tiesų, 2021 m. keturioms valstybėms narėms teko apie 70 proc. visų prašymų suteikti leidimą ir *ex officio* atvejų.

Iš 2021 m. oficialiai patikrintų atvejų, dėl kurių valstybės narės pranešė priėmusios sprendimą[22], daugumai (73 proc.) leidimai suteikti be jokių sąlygų, o tai reiškia, kad sandoris patvirtintas nereikalaujant iš investuotojo jokių papildomų veiksmų.

23 proc. sprendimų buvo susiję su patvirtinimu nustačius tam tikras sąlygas arba rizikos mažinimo priemones. Tokiais atvejais nacionalinės tikrinimo institucijos, prieš patvirtindamos planuojamas tiesiogines užsienio investicijas, susiderėjo dėl tam tikrų investuotojų veiksmų, garantijų ir įsipareigojimų.

Nacionalinės valdžios institucijos galiausiai užblokavo sandorius tik 1 proc. visų išnagrinėtų atvejų, o dar 3 proc. sandorius atšaukė pačios susitariančiosios šalys.

7 pav. Sprendimai dėl TUI atvejų, apie kuriuos pranešta

Šaltinis. Valstybių narių pateikti duomenys.

Apibendrinant galima pasakyti, kad pirmiau pateikti rezultatai leidžia daryti toliau pateikiamas pagrindines išvadas.

- Palyginti su 2020 m., valstybės narės 2021 m. gautus prašymus vertino kaip turinčius didesnį poveikį saugumui, nes padidėjo oficialiai patikrintų atvejų dalis.

[22] 7 pav. pateikti duomenys gauti iš bendro oficialiai patikrintų atvejų skaičiaus atėmus kelis atvejus. Iš tiesų valstybės narės pranešė apie sprendimų rezultatus 68,5 proc. atvejų. Be to, kai kurie atvejai buvo perkelti 2022 m., todėl 2021 m. jų rezultatai nebuvo žinomi. Apie neįtrauktus atvejus pranešė viena valstybė narė, kuri nurodė tik du iš keturių galimų šių atvejų rezultatų.

- Prašymai suteikti leidimą ES valstybėse narėse pasiskirsto nevienodai – maždaug 70 proc. visų prašymų teko keturioms šalims. Pirmojoje metinėje ataskaitoje šis rodiklis buvo 86,5 proc. Tai rodo, kad tikrinama vis įvairesnėse valstybėse narėse.
- 2021 m. daugumą sandorių, apie kuriuos pranešta, kad dėl jų priimtas sprendimas, buvo leista atlikti netaikant jokių sąlygų (73 proc., pirmosios ataskaitos aprėpiamu laikotarpiu – 79 proc.).
- Dėl 23 proc. atvejų, dėl kurių priimtas sprendimas, nustatytos rizikos mažinimo priemonės (palyginti su paskutine ataskaita, šis skaičius gerokai padidėjo (12 proc.)).
- Valstybės narės užblokavo tik 1 proc. sandorių (palyginti su šiek tiek daugiau, t. y. 2 proc. pirmosios ataskaitos aprėpiamu laikotarpiu), ir tai patvirtina, kad Europos Sąjunga tebėra atvira tiesioginėms užsienio investicijoms, o valstybės narės atmeta tik tuos sandorius, kurie kelia labai didelę grėsmę saugumui ir viešajai tvarkai.

4 SKYRIUS. ES BENDRADARBIAVIMO TUI TIKRINIMO SRITYJE MECHANIZMAS

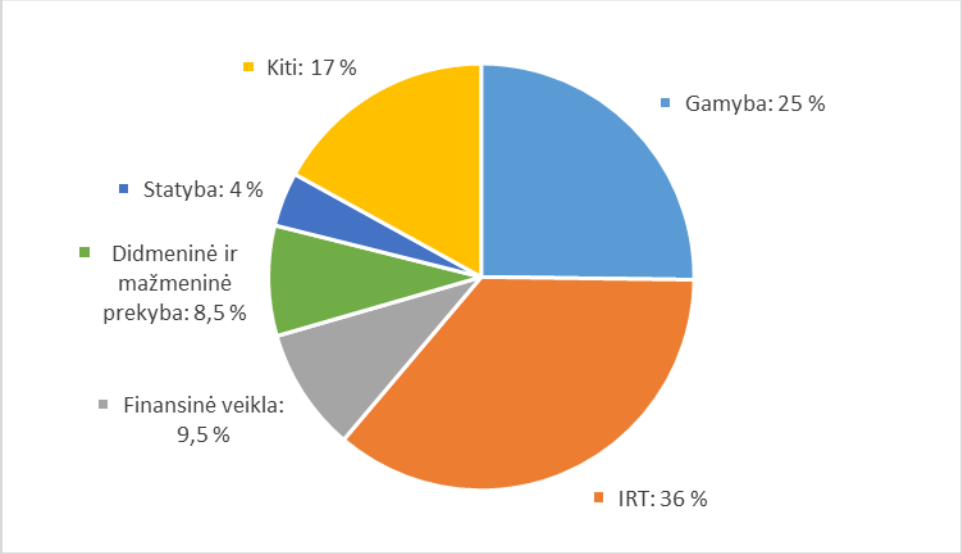
1. Pranešimai ir kiti veiksmai, kurių imtasi pagal TUI tikrinimo reglamentą

3 skyriuje apibendrintas nacionalinio lygmens tikrinimo veiklos mastas. Kalbėta apie nacionaliniu lygmeniu identifikuotas investicijas, atitikusias TUI reglamente nustatytas tikrinimo sąlygas.

2021 m. 13 valstybių narių pagal TUI tikrinimo reglamento 6 straipsnį iš viso pateikė 414 pranešimų[23], palyginti su 11 valstybių narių per laikotarpį, kurį apima pirmoji metinė TUI tikrinimo ataskaita[24]. Daugiau kaip 85 proc. šių pranešimų pateikė penkios valstybės narės: Austrija, Prancūzija, Vokietija, Italija ir Ispanija. Sandoriai, apie kuriuos pranešta, labai skiriasi pagal investicijų tikslo sektorių, galutinio investuotojo kilmę ir sandorio vertę.

Daugiausia sandorių atlikta penkiuose sektoriuose: IRT, gamybos, finansinės veiklos[25], didmeninės ir mažmeninės prekybos ir statybos[26] (pirmojoje metinėje ataskaitoje statybos sektorius buvo įtrauktas į kategoriją „Kiti“). Pirmieji trys sektoriai yra tie patys kaip ir pirmojoje metinėje ataskaitoje, tačiau jų eilės tvarka skiriasi.

8 pav. Pagrindiniai tiksliniai sektoriai 2021 m.[27]

Šaltinis. Valstybių narių pranešimai.

23 Tai apima 5 atvejus, apie kuriuos iš anksto pranešta 2020 m., tačiau kurie buvo išnagrinėti 2021 m.

24 Žr. https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/november/tradoc_159935.pdf.

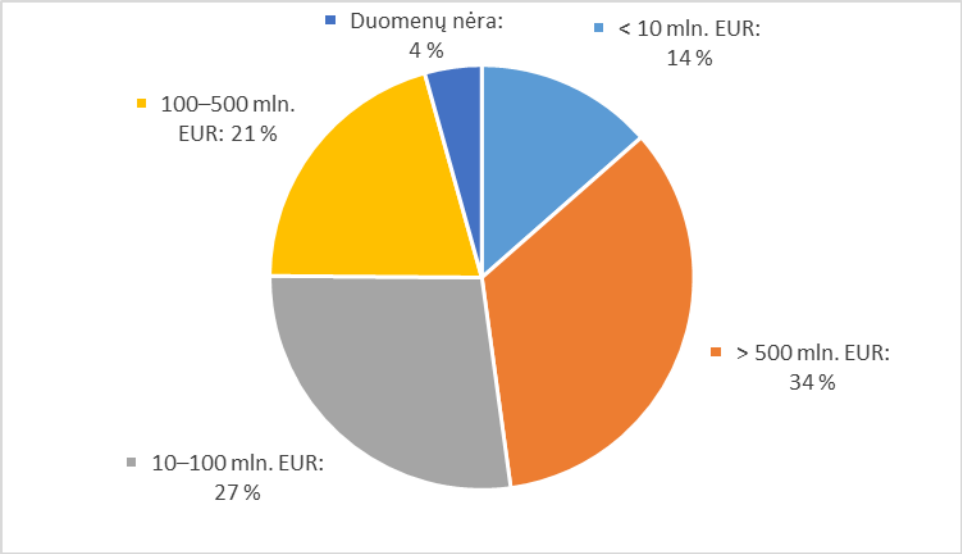
25 Finansinė veikla apima kontroliuojančiųjų bendrovių, fondų ar panašių finansų sektoriaus subjektų vykdomą (arba jiems priskirtiną) veiklą, kuria siekiama įsigyti tam tikrą tikslinės bendrovės (nuosavo kapitalo) dalį arba kontrolę.

26 Pirmojoje metinėje ataskaitoje sektoriai buvo išsidėstę šia tvarka: gamybos, IRT ir didmeninės bei mažmeninės prekybos (priskiriami atitinkamai NACE C, J ir G sekcijoms).

27 Kadangi atvejai gali apimti kelis sektorius (t. y. NACE sekcijas), diagramoje bendra suma yra didesnė už bendrą atvejų, apie kuriuos pranešta 2021 m., skaičių. Kategorija „Kiti“ apima visus kitus sektorius, kuriems teko mažiau nei 4 proc. atvejų, pvz., elektros, dujų, garo tiekimo ir oro kondicionavimo; transporto ir saugojimo.

Kalbant apie sandorių vertę, daugumos sandorių vertė buvo[28, 29] mažesnė nei 500 mln. EUR, tačiau didžiausią dalį (34 proc.) sudarė didesnės nei 500 mln. EUR vertės sandoriai.

9 pav. Atitinkama kiekvieno TUI sandorio, apie kurį pranešta, vertė 2021 m.[30]

Šaltinis. Valstybių narių pranešimai.

Sandorių, apie kuriuos pranešta, vertė labai svyruoja: mažiausia nurodyta sandorio vertė buvo 1 EUR, o didžiausia – apie 29–31 mlrd. EUR.

TUI tikrinimo reglamente numatyta, kad TUI sandorių vertinimas atliekamas dviem galimais etapais. Visi sandoriai, apie kuriuos pranešta, vertinami 1 etape, o į 2 etapą patenka tik ribotas skaičius. 2 etape išsamiau vertinami atvejai, kurie galėtų daryti poveikį saugumui ar viešajai tvarkai daugiau nei vienoje valstybėje narėje arba kelti riziką Sąjungos svarbos projektams ar programoms. 2 etape nagrinėjami atvejai galiausiai gali būti užbaigti Europos Komisijos, pateikusios nuomonę dėl konkretaus atvejo.

28 Vertė, jei žinoma, yra susijusi su tiksline bendrove, kuri gali būti didesnės tikslinės įmonės ES įsteigta patronuojamoji įmonė.

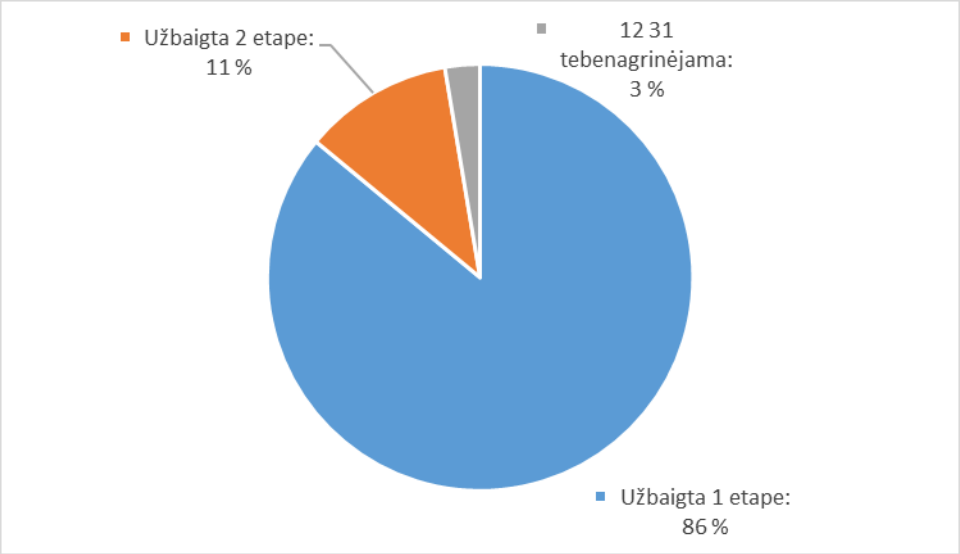
29 Pirmojoje metinėje ataskaitoje daugumos sandorių vertė buvo mažesnė, t. y. 10–100 mln. EUR: sandorių IRT sektoriuje, pagal vieno sandorio vertę, vertė buvo didžiausia, o sandorių sektoriuje „Kita aptarnavimo veikla“ vertė – mažiausia.

30 Kategorijai „Duomenų nėra“ priskiriami atvejai, kai duomenys praleisti, nepateikti ar neatskleisti, taip neapimami atvejai.

Iš 414 atvejų, apie kuriuos pranešta, 86 proc. Europos Komisija baigė nagrinėti 1 etape, o likę 11 proc. atvejų (14 proc. ankstesnėje ataskaitoje) pateko į 2 etapą ir pranešančiosios valstybės narės paprašyta pateikti papildomos informacijos. Šios ataskaitos užbaigimo dieną 3 proc. šių atvejų vis dar buvo nagrinėjami, t. y. dar nebuvo užbaigti 1 arba 2 etapai[31].

Papildoma informacija, kurios Europos Komisija paprašė pradėdama 2 etapą, labai skiriasi priklausomai nuo konkretaus sandorio ir informacijos, kuria grindžiamas pranešimas, išsamumo ir kokybės[32].

10 pav. 1 ir 2 etapuose baigti atvejai ir tebenagrinėjami atvejai

Šaltinis. Valstybių narių pranešimai.

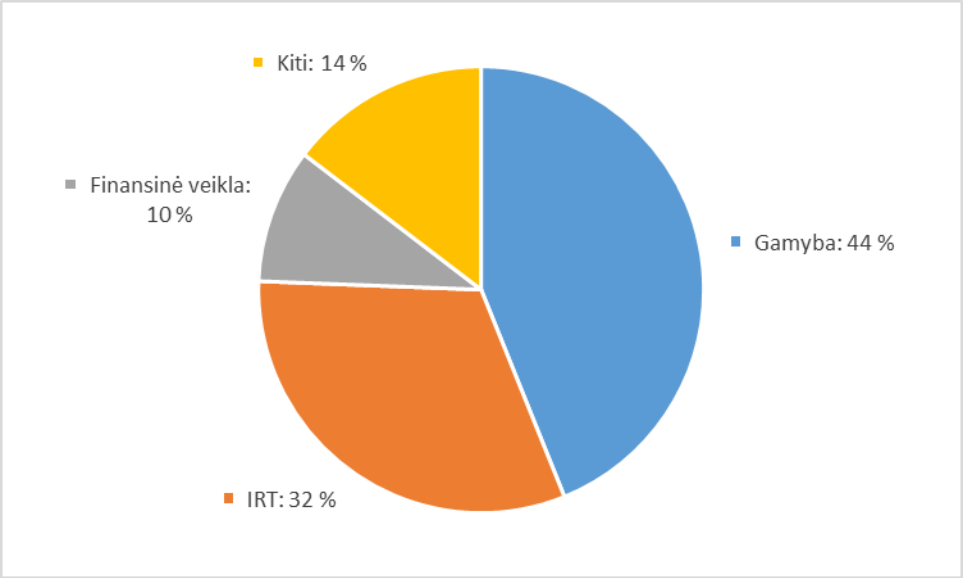
Informacija, kurią prašoma pateikti, paprastai apima vieną ar daugiau iš šių dalykų: duomenis apie tikslinės bendrovės produktus ir (arba) paslaugas; galimą produktų priskyrimą dvejopo naudojimo produktams; pirkėjus, kitus galimus tiekėjus ir rinkos dalis; investuotojo įtaką tikslinei bendrovei po sandorio; tikslinės bendrovės IN teisių paketą ir mokslinių tyrimų ir plėtros veiklą, ir papildomas svarbiausias investuotojo savybes bei jo strategiją. Šios informacijos prašoma siekiant geriau įvertinti tikslo ypatingą svarbą arba galimą investuotojo keliamą grėsmę.

Pagrindiniai sektoriai, su kuriais susiję atvejai buvo nagrinėjami 2 etape, yra gamybos, IRT ir finansinės veiklos sektoriai. Gamybos ir IRT sektoriai sudarė 76 proc. visų 2 etape nagrinėtų atvejų. Su IRT sektoriumi susijusių atvejų skaičius išaugo gana smarkiai – nuo 17 proc., kaip nurodyta ankstesnėje ataskaitoje, iki 32 proc. (šios ataskaitos duomenys).

[31] 2021 m. gruodžio 31 d. iš 414 atvejų, apie kuriuos pranešta, šios ataskaitos užbaigimo dieną dar buvo nagrinėjami 11 atvejų.

[32] Pranešimo, kuriuo investuotojo prašoma pateikti informacijos teikiant pranešimą pagal reglamento 6 straipsnį, forma ir atnaujintas dažnai užduodamų klausimų dokumentas padeda užtikrinti tam tikrą informacijos apie investuotojų ir investicijos tikslą, pateikiamos pagal reglamentą teikiamuose pranešimuose, vienodumą ir minimalią apimtį. Abu dokumentai pateikti adresu http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=2006.

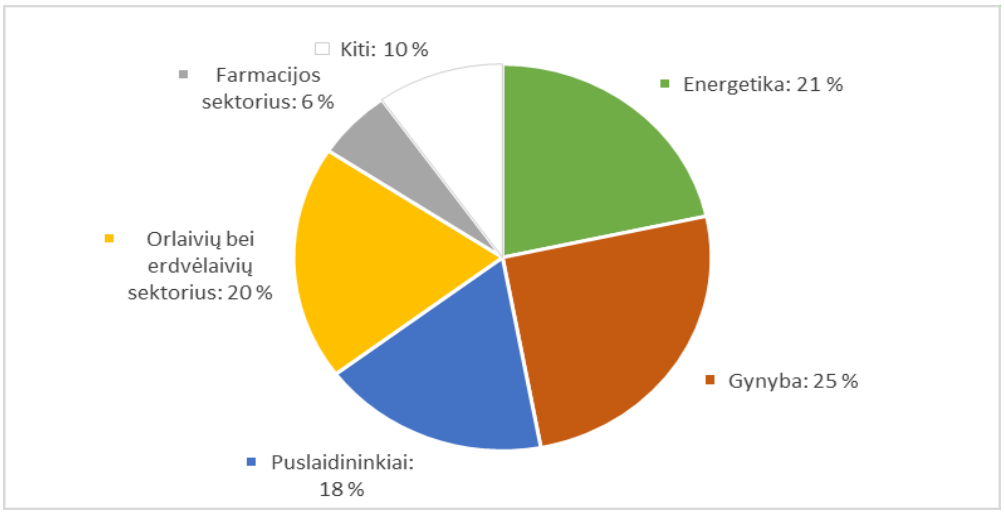
11 pav. Pagrindiniai tiksliniai sektoriai: 2021 m. atvejai, patekę į 2 etapą[33]

Šaltinis. Valstybių narių pranešimai.

Kalbant apie didžiausią sektorių (gamybos), apimama ypatingos svarbos infrastruktūra ir (arba) technologijos, t. y. gynybos, orlaivių ir erdvėlaivių, energetikos, sveikatos (įskaitant farmaciją) ir puslaidininkių įrangos. Gynyba ir orlaivių bei erdvėlaivių sektorius sudaro beveik pusę su šiuo sektoriumi susijusių pranešimų (45 proc.).

12 pav. Gamybos subsektoriai: 2021 m. atvejai, patekę į 2 etapą

Šaltinis. Valstybių narių pranešimai.

47 antrame etape nagrinėti atvejai buvo susiję su devyniomis valstybėmis narėmis [34]. Visais 2 etape nagrinėtais atvejais valstybės narės vidutiniškai pateikdavo prašomą informaciją per 22 kalendorines dienas (palyginti su 31 kalendorine diena pirmosios ataskaitos aprėpiamu laikotarpiu)

[33] Žr. 25 išnašą.

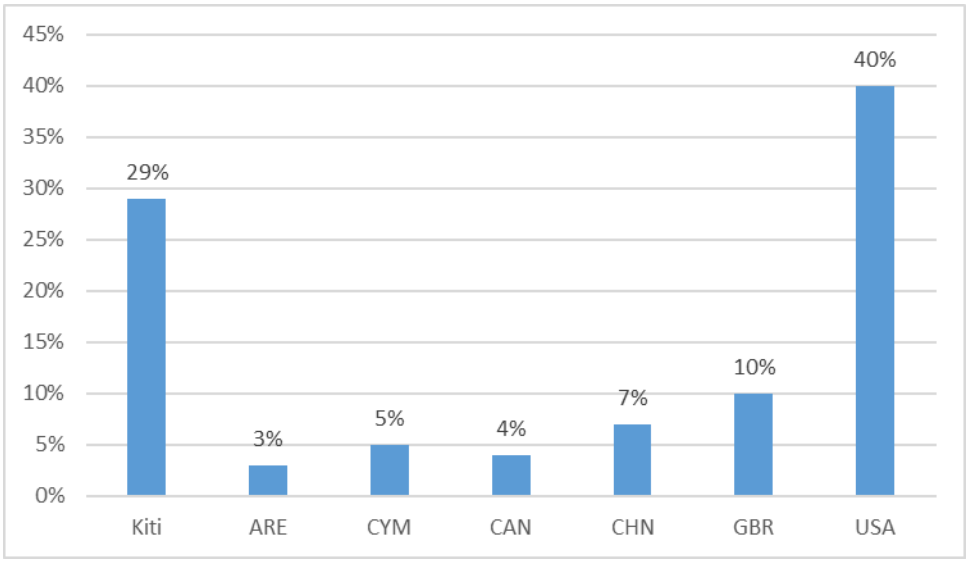
[34] Pirmosios ataskaitos aprėpiamu laikotarpiu 36 antrame etape nagrinėti atvejai buvo susiję su šešiomis valstybėmis narėmis.

– nuo 3 iki 101 dienos (palyginti su 2–101 kalendorine diena pirmosios ataskaitos aprėpiamu laikotarpiu).

TUI reglamente nenustatyti konkretūs terminai, per kuriuos valstybės narės turi atsakyti, tačiau jame numatyti terminai sustabdomi, kol bus gauta visa informacija.

Kalbant apie galutinio investuotojo kilmę, 414 atvejų, apie kuriuos pranešta Europos Komisijai 2021 m., penkios pagrindinės kilmės šalys buvo JAV, JK, Kinija, Kaimanų Salos ir Kanada. Rusijai teko mažiau nei 1,5 proc. visų atvejų, o Baltarusijai – 0,2 proc.

13 pav. Pagrindinių investuotojų kilmė 2021 m. atvejais

Šaltinis. Valstybių narių pranešimai.

Iš visų atvejų, apie kuriuos pranešta 2021 m., 28 proc. (palyginti su 29 proc. pirmosios ataskaitos aprėpiamu laikotarpiu) buvo susiję su kelių jurisdikcijų TUI sandoriais, t. y. su keliomis valstybėmis narėmis (ir apie juos pranešė kelios valstybės narės)[35]. Pagrindiniai sektoriai, su kuriais buvo susiję šie pranešimai, buvo IRT, gamybos, didmeninės ir mažmeninės prekybos bei finansinės veiklos.

Lentelė. Kelių jurisdikcijų TUI sandoriai ir pagrindiniai sektoriai

IRT 39 %
Gamyba 20 %
Didmeninė ir mažmeninė prekyba 11 %
Finansinė veikla 9 %
Kiti 32 %

Šaltinis. Valstybių narių pranešimai.

[35] Šiomis aplinkybėmis kelių jurisdikcijų TUI sandoriai yra TUI sandoriai, kai investicijos tikslas yra įmonių grupė, veikianti daugiau nei vienoje valstybėje narėje (ir galbūt ir trečiosiose šalyse), pvz., per patronuojamąsias įmones daugiau nei vienoje valstybėje narėje. Priklausomai nuo aplinkybių ir atitinkamų valstybių narių tikrinimo mechanizmo ypatumų, apie tokius sandorius praneša **daugiau nei viena valstybė narė**, tačiau retai tai daroma koordinuotai ir suderintai.

Be visų atvejų, apie kuriuos pranešta pagal reglamento 6 straipsnį, Europos Komisija 2021 m. nepasinaudojo reglamento 7 straipsniu (tačiau anksčiau yra pasinaudojusi, kaip nurodyta pirmojoje ataskaitoje). 7 straipsniu Europos Komisijai suteikiami įgaliojimai *ex officio* tikrinti su tam tikra valstybe nare susijusias investicijas, apie kurias ji sužino, nepriklausomai nuo to, ar ta valstybė narė turi savo tikrinimo mechanizmą, ar ne.

Kalbant apie Komisijos nuomonių priėmimą pagal reglamento 6, 7 arba 8 straipsnį, šios nuomonės pagal reglamento 10 straipsnį išlieka konfidencialios. Todėl šioje ataskaitoje negalima skelbti jokios informacijos apie atskiras nuomones.

Nuomonės buvo pateiktos dėl mažiau nei 3 proc. visų atvejų, apie kuriuos pranešta (šie duomenys nesiskiria nuo pirmojoje metinėje ataskaitoje pateiktų duomenų), ir jos teikiamos tik tada ir jei to reikia atsižvelgiant į atvejo aplinkybes, konkrečiau – dėl investuotojo keliamos rizikos profilio ir ypatingos investicijos tikslo svarbos. Visos pateiktos rekomenduojamos rizikos mažinimo priemonės yra proporcingos ir konkrečiai pritaikytos atsižvelgiant į nustatytą riziką ir ypatingą svarbą.

Komisijos nuomonėse taip pat gali būti dalijamasi aktualia informacija su tikrinančia valstybe nare ir gali būti siūlomos galimos rizikos mažinimo priemonės nustatytai rizikai pašalinti.

Galiausiai sprendimą dėl sandorio priima valstybė narė, kurioje vykdoma investicija, deramai atsižvelgusi į Komisijos nuomonę.

Remiantis pirmiau pateiktais duomenimis, daromos tos pačios pagrindinės išvados kaip ir pirmojoje metinėje ataskaitoje.

Visų pirma, pagal ES bendradarbiavimo mechanizmą atvejai ir toliau nagrinėjami gerai. Iš 414 atvejų, apie kuriuos pranešta 2021 m., didžioji dauguma (86 proc.) buvo baigti nagrinėti 1 etape, t. y. labai greitai, tik 11 proc. atvejų, apie kuriuos pranešta, buvo išnagrinėti 2 etape (palyginti su 14 proc. pirmos ataskaitos aprėpiamu laikotarpiu), o Komisijos nuomonės buvo pateiktos dėl mažiau nei 3 proc. atvejų.

Be to, valstybėse narėse pastebima tendencija labiau įvairinti patikrinimus. Keturioms valstybėms narėms teko apie 70 proc. visų 2021 m. gautų prašymų (pirmosios ataskaitos aprėpiamu laikotarpiu šis rodiklis buvo 86,5 proc.).

Dauguma atvejų 1 etape įvertinami greitai per nustatytas 15 kalendorinių dienų, tačiau 2 etapo atvejų vertinimo trukmė labai įvairi, atsižvelgiant į tai, kiek laiko valstybėms narėms reikia pateikti atsakymus į Komisijos prašymą pateikti papildomos informacijos – dažnai tai priklauso nuo investuotojo, apie kurį prašoma tą informaciją pateikti.

Pagrindiniai sektoriai (IRT, gamybos, finansinės veiklos , didmeninės ir mažmeninės prekybos) ir galutinio investuotojo kilmė (JAV, JK, Kinija, Kaimanų Salos ir Kanada), susiję su atvejais, apie kuriuos pranešta pagal reglamentą, iš esmės atitinka šios metinės ataskaitos 1 skyriuje apžvelgtas bendrąsias investavimo tendencijas ir pridedamo Komisijos tarnybų darbinio dokumento 1 skirsnio išvadas dėl pagrindinių sektorių ir galutinio investuotojo kilmės.

Daug atvejų, apie kuriuos pranešė valstybės narės, buvo susiję su vienu ar keliais reglamento 4 straipsnyje išvardytais veiksniais. Tai visų pirma apima ypatingos svarbos infrastruktūros

objektus, technologijas ir dvejopo naudojimo objektus, prieigą prie neskelbtinos informacijos, taip pat galimą užsienio investuotojo ryšį su vyriausybe nuosavybės teisėmis arba jos vykdomą jo kontrolę arba įtaką jam.

2. Rusijos ir Baltarusijos TUI, atsižvelgiant į Rusijos invaziją į Ukrainą

Reaguodama į neišprovokuotą ir nepateisinamą karinę agresiją, kurią Rusija vykdo prieš Ukrainą, aktyviai remiama Baltarusijos, 2022 m. ES priėmė didelius abiem šalims taikomų griežtų ribojamųjų priemonių (sankcijų) rinkinius. Rusijai taikomomis sankcijomis siekiama pakirsti Kremliaus gebėjimą finansuoti karą, priversti už invaziją atsakingą Rusijos politinį elitą sumokėti realią ekonominę ir politinę kainą ir susilpninti jų ekonominę bazę. Atsižvelgdama į tai, kad Rusijos invaziją reikšmingai remia Baltarusija, ES patvirtino papildomas sankcijas ir Baltarusijai. Sankcijos Baltarusijai parengtos taip, kad jų poveikis būtų panašus į Rusijai taikomų sankcijų poveikį.

TUI tikrinimas ir sankcijos yra atskiros teisinės priemonės ir jų paskirtis ir veikimo būdas skiriasi, tačiau dėl Rusijos karinės agresijos prieš Ukrainą būtina atidžiau stebėti Rusijos ir Baltarusijos tiesiogines investicijas Sąjungoje. Tokios nuostatos reikia laikytis ne tik asmenų ar subjektų, kuriems taikomos sankcijos, investicijų atžvilgiu. Dabartinėmis aplinkybėmis kyla didesnė rizika, kad bet kokia investicija į ypatingos svarbos turtą ES, tiesiogiai ar netiesiogiai siejama su asmeniu ar subjektu, susijusiu su Rusijos ar Baltarusijos vyriausybe, jų kontroliuojamu arba veikiamu, gali kelti grėsmę valstybių narių saugumui ar viešajai tvarkai.

Atsižvelgdama į tai, 2022 m. balandžio mėn. Europos Komisija priėmė gaires[36] valstybėms narėms dėl tiesioginių užsienio investicijų iš Rusijos ir Baltarusijos, siekdama užtikrinti, kad su Rusijos ar Baltarusijos vyriausybe bet kokiais ryšiais susijusių subjektų ar asmenų investicijoms į ypatingos svarbos ES turtą būtų skiriama ypač daug dėmesio.

3. Veiksmai, kurių imtasi nuo 2021 m. sausio 1 d., ir ateities perspektyvos

Šioje ataskaitoje pažymima, kad Europos politika, būtina saugumui ir viešajai tvarkai Sąjungoje užtikrinti, palaipsniui konsoliduojama. Iš tiesų, valstybėms narėms sukūrus TUI tikrinimo mechanizmus ir juos nuolat tobulinant, plačiau bendradarbiaujant pagal ES mechanizmą 2021 m., taip pat bendradarbiaujant TUI klausimais su šalimis partnerėmis, be kita ko, su JAV per Prekybos ir technologijų tarybos TUI darbo grupę, sudarytos sąlygos ES konsoliduoti ES tikrinimo sistemos pagrindus. Praėjus šiek tiek daugiau nei pusantrų metų nuo reglamento įsigaliojimo ES jau yra užėmusi tvirtą ir iniciatyvią poziciją TUI tikrinimo srityje.

Ataskaitoje patvirtinama aiški TUI reglamento ir bendradarbiavimo mechanizmo pridėtinė vertė. Patirtis parodė, kad tai vertinga ir veiksminga priemonė. Nebuvo pastebėta pranešimų, nuomonių ar kitų veiksmų pagal reglamentą nutekinimo atvejų. Siekiant užtikrinti būtiną visų susijusių šalių, t. y. sandorio šalių, pranešančiosios valstybės narės, kitų 26 valstybių narių ir Europos Komisijos tarpusavio pasitikėjimą, **labai svarbu** tinkamai tvarkyti ir **apsaugoti bet kokią informaciją**, pateiktą įgyvendinant reglamento 6, 7 ir 8 straipsnius.

Siekdama palengvinti veiksmingą reglamento įgyvendinimą ir užtikrinti didesnį valstybių narių pagal reglamento 6 straipsnį teikiamų pranešimų atitikties ir išsamumo laipsnį, Komisija atnaujino

[36] Žr. 14 išnašą.

investuotojams skirtų **pranešimų formas**. Ji taip pat pateikė atnaujintą **dažnai užduodamų klausimų** dokumentą (2021 m. birželio mėn.).

Kalbant apie **geriausios praktikos pavyzdžius**, Europos Komisija toliau sudaro valstybėms narėms sąlygas keistis informacija, 2022 m. kovo mėn. surengusi pirmąjį asmeninį visų valstybių narių atstovų susitikimą (per pandemiją informacija keistasi virtualiai). Iš sukauptos patirties matyti, kad dar yra ką tobulinti, visų pirma valstybių narių nurodytose srityse. Vis dėlto sutikta, kad priemonės ir bendradarbiavimo mechanizmas veikia labai gerai ir suteikia didelę pridėtinę vertę nacionalinėms valdžios institucijoms priimant galutinius sprendimus dėl atitinkamų sandorių ir siekiant apsaugoti Europos Sąjungos interesus (projektus ar programas).

Europos Komisija turi tvirtą pagrindą manyti, kad kitos valstybės narės netrukus priims ir sustiprins nacionalinius TUI tikrinimo teisės aktus ir susijusius mechanizmus, skirtus potencialiai rizikingoms užsienio investicijoms. Ši pozicija jau kelis kartus išsakyta, visų pirma 2020 m. gairėse valstybėms narėms, kaip naudoti TUI tikrinimą visuomenės sveikatos krizės ir ekonomikos pažeidžiamumo ES sąlygomis[37] ir, ne taip seniai, Gairėse valstybėms narėms dėl tiesioginių užsienio investicijų iš Rusijos ir Baltarusijos[38]. Turėtų būti tik laiko klausimas, kol visos 27 valstybės narės turės tokį mechanizmą ir taip tiesiogiai padės siekti bendro saugumo tikslo. Padidėjus valstybių narių, taikančių nacionalinį TUI tikrinimo mechanizmą, skaičiui, turėtų būti intensyviau bendradarbiaujama pagal TUI tikrinimo reglamentą. Vis dėlto, dėl neaiškios ekonominės aplinkos dar sunkiau numatyti būsimų pranešimų skaičių ir pobūdį.

Norėdama apžvelgti **būsimų pokyčių galimybes** Europos Komisija 2021 m. pradėjo **tyrimą dėl TUI bendradarbiavimo mechanizmo**. Jo tikslas – įvertinti nacionalinių valdžios institucijų ir Europos Komisijos atliekamų patikrinimų ryšį ir nustatyti veiksmingumo ar efektyvumo problemas, svarbias atsižvelgiant į TUI tikrinimo reglamento politikos tikslus[39]. Šis tyrimas padės Komisijai apsvarstyti galimą poreikį 2023 m. peržiūrėti TUI tikrinimo reglamentą. Tyrimas turėtų būti baigtas 2022 m. vasarą.

[37] Žr. 13 išnašą.
[38] Žr. 14 išnašą.
[39] Konkretūs tyrimo tikslai: i) pateikti valstybių narių, kurios šiuo metu taiko tikrinimo mechanizmą, galiojančių teisės aktų apžvalgą; ii) peržiūrėti, kaip nacionalinės teisės aktais ir TUI tikrinimo reglamentu reglamentuojama nacionalinių institucijų ir Europos Komisijos sąveika pagal TUI tikrinimo reglamentu nustatytą bendradarbiavimo mechanizmą; iii) nustatyti svarbias galiojančios nacionalinės teisės aktų sistemos ir TUI tikrinimo reglamento problemas, dėl kurių, atsižvelgiant į TUI tikrinimo reglamento politikos tikslus, pasekmės gali būti ne tokios veiksmingos ir (arba) ne tokios rezultatyvios, ir iv) užtikrinti, kad investuotojams ir kitiems suinteresuotiesiems subjektams tenkanti administracinė našta būtų proporcinga politikos tikslams ir atitinkamiems saugumo ar viešosios tvarkos aspektams.